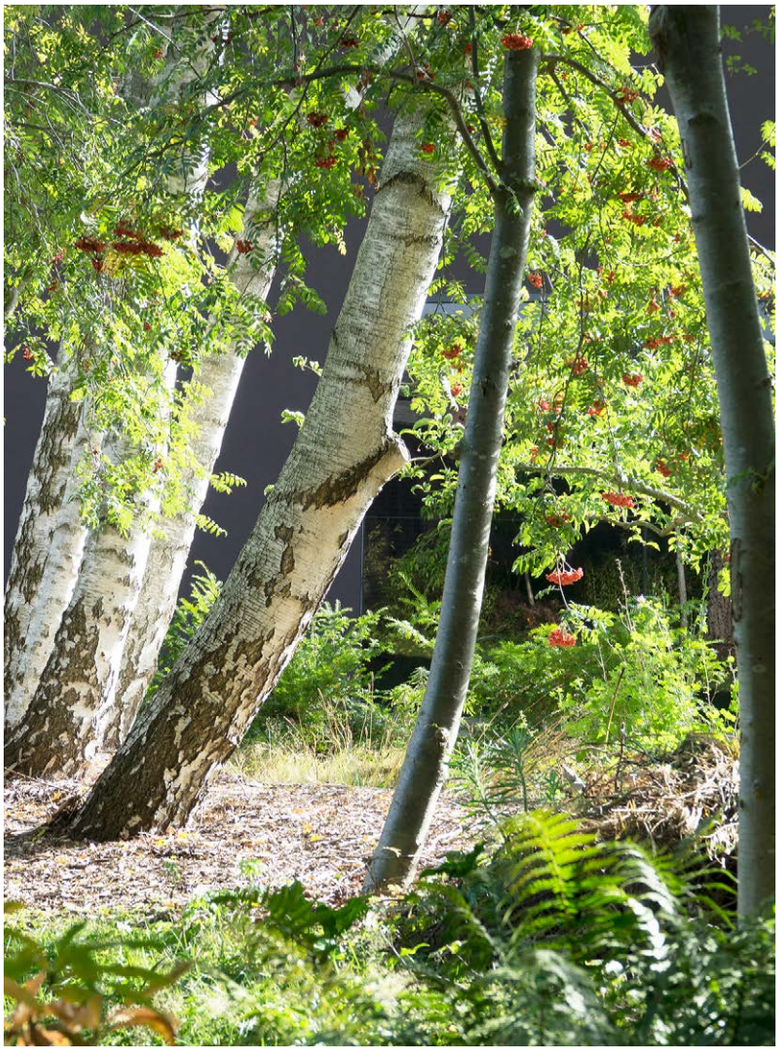

KAZUMI'S LEVENSWERK

TUINIEREN MET DE NATUUR VOOROP

Mensen die weinig met tuinieren hebben, doen het af als 'onkruid'. Maar voor liefhebbers is de tuin bij Museum De Pont in Tilburg juist een enorme inspiratiebron, een uiting van kunst. Niet in het minst omdat er een enorm vermogen aan geduld, toewijding en bescheidenheid voor nodig is. En laat dat nu net het karakter van Kazumi Makino omschrijven.

TEKST: **KRISTEL ENGELEN** FOTO'S: **HANNEKE REIJBROEK**

Tientallen onkruidzaden kleven aan Kazumi's rug als hij een snoeironde maakt door de tuin. Menig tuinliefhebber zou er spontaan de rillingen van krijgen, bang dat de zaden zich verder zouden verspreiden. Maar Kazumi niet, die houdt juist van onkruid. Als we vragen waar zijn overvolle aanhangwagen geparkeerd staat, schenkt hij ons zijn gulle glimlach. „Ik heb genoeg aan mijn handen en een snoeischaar."

Als een Eldorado in de stad ligt de mysterieuze tuin van Museum De Pont verscholen achter een metershoge bakstenen muur. Nietsvermoedend stappen bezoekers de wilde, doch ingetogen tuin in. De natuur mag hier duidelijk haar gang gaan. "Twintig jaar geleden zag het er nog heel anders uit", weet de van oorsprong Japanse hovenier nog als de dag van gisteren. "Rudi Luijters gebruikte de museumtuin toen als werkterrein voor zijn twee jaar durende kunstproject Calendarium. In de kas werden groenten voor het bedrijfsrestaurant opgekweekt en deze onderhield ik." In 2002 kwam de tentoonstelling ten einde. De kas verdween en Kazumi mocht de museumtuin gaan onderhouden. "Vanaf het begin volgde ik mijn eigen gevoel. Zo vroeg ik me af wat er zou gebeuren als ik het gras niet meer zou maaien en als ik het onkruid zou laten groeien. Zonder te overleggen, probeerde ik dit stukje bij beetje uit."

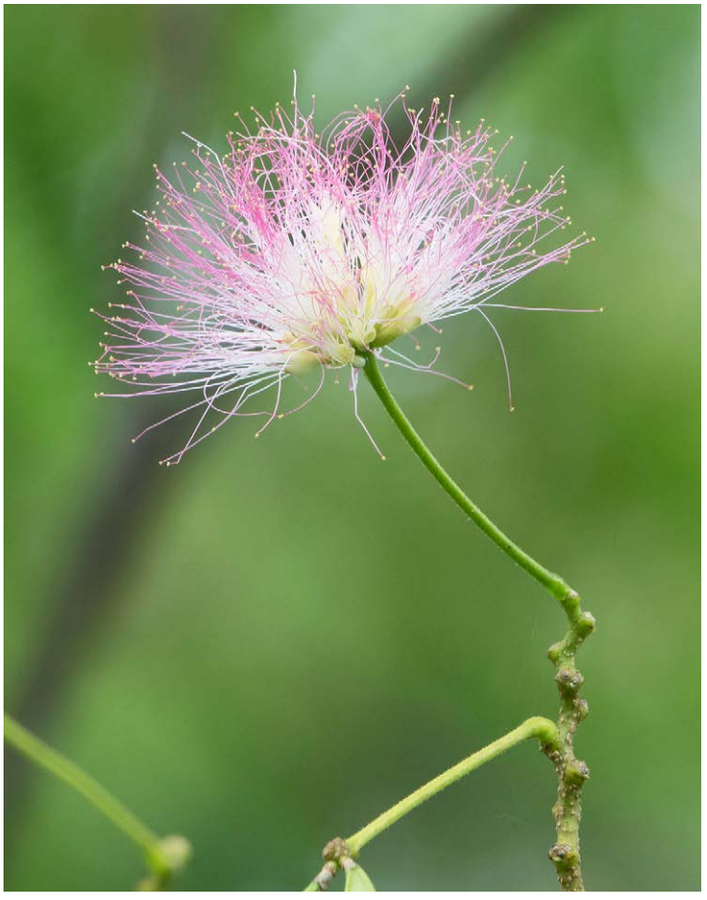

Tuinman van De Pont

Bij de herinrichting van de tuin wilde Luijters geen klassieke tuin als een stukje gecultiveerde natuur, maar een onbebouwd stukje stadsgrond waarop allerlei planten en dieren zich thuis zouden voelen. De groep berken stond er al vanuit de tijd dat er op deze plek een textielfabriek was, evenals de twee beuken en nog wat fruitboompjes.

Luijters plantte een grote verscheidenheid aan inheemse planten en kruiden aan. Dit werd het uitgangspunt van Kazumi's werkstuk. "Pas toen ik het gazon in bloei liet komen, zag ik hoeveel verschillende grassoorten er in de tuin stonden", vertelt de hovenier. "Het doodgewone straatgras bleek een schitterende bloeiwijze te hebben. Hiertussen zette ik allerlei gecultiveerde planten van het tuincentrum, zoals stokrozen, *Persicaria* en *Geranium*. Het effect van de bloemen met de luchtig bloeiende grassen was indrukwekkend."
De toenmalige museumdirecteur Hendrik Driessen zag dat ook. Kazumi kon zijn plannen voortzetten en mocht zich officieel tuinman van De Pont noemen.
Kazumi begon met het zelf opkweken van planten om de tuin wat meer kleur te geven. Zo zaaide hij planten die door sommige mensen als onkruid worden beschouwd, zoals teunisbloemen, stokrozen en reuzebalsemien, die hij vervolgens in de tuin uitplantte. Van de planten met een bijzondere kleur of groeiwijze oogstte hij de zaden, zodat die weer opnieuw gezaaid konden worden. Op deze manier plantte hij wel honderden planten aan bij De Pont.
"Zie je de combinatie van *Euphorbia*, teunisbloem en de grijsbladige, distelachtige plant? Ik had hier andere planten neergezet, maar die zijn allemaal opgegeten door de konijnen. We tuinieren met het idee dat alle dieren een plek in de tuin mogen hebben. Sinds 2000 woonde hier een konijnenfamilie. *Euphorbia* is giftig en daar blijven ze vanaf. De teunisbloem en de distelachtige plant - ik weet niet welk soort het is - zijn wilde planten die schitterend met *Euphorbia* combineren. Die combinatie heeft de natuur zelf zo gemaakt. Het is onverwachts perfect. Ik denk dat dat mijn zoektocht is."

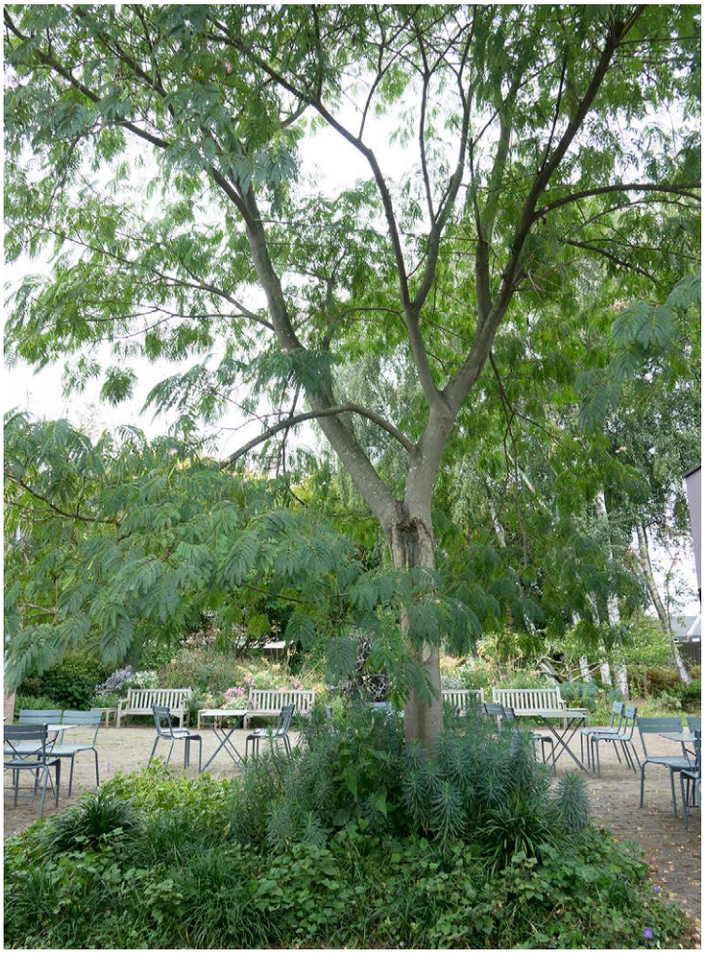

Soms ingrijpen

De uitgebloeide bloemen laat Kazumi staan voor de vogels en de insecten. Soms vangt hij wat zaden op, als hij van een bepaalde plant bijvoorbeeld meer wil terugzien. Maar een echt plan is er nooit. Nooit geweest ook. "Het enige plan dat ik heb is om met de natuur mee te gaan, iets wat ik vanuit mijn Japanse achtergrond heb meegekregen. Ik gebruik geen grasmaaier, geen bladblazer, geen bestrijdingsmiddelen en heb zelfs geen schoffel. Wieden doe ik wel, maar dit doe ik op mijn knieën; er zit kniebescherming in mijn broek. Ik kan namelijk niet álles aan de natuur overlaten. Zo moet ik de brandnetels op de plekken waar de mensen over de paden lopen, weghalen.
En Japanse duizendknoop vind ik schitterend, maar deze plant is invasief, waardoor ik soms moet ingrijpen. Anders krijgen de andere planten geen kans meer."
Op het moment is Kazumi druk met het snoeien van de appelbomen, die de tuin geschonken kreeg van familie De Pont. De groene handappels van het ras 'Lombarts Calville' worden in de keuken van het restaurant verwerkt, net als de vijgen, Japanse wijnbes en rabarber uit de tuin. "Ik snoei de bomen zodat de mooie, oude stammen goed zichtbaar zijn. Zo groeien ze mooi laag bij de grond en waaieren ze breed uit. Dat is ook praktischer met plukken."
De snoeischaar is zo'n beetje het enige gereedschap waar Kazumi veelvuldig gebruik van maakt. "In het Japanse landschap groeien bomen die van oorsprong een bonsai-achtige groeiwijze hebben, ik denk dat de drang om te snoeien daar vandaan komt. Ook perkrozen horen netjes te zijn en ik snoei planten die over de paden groeien noodgedwongen wat terug. Maar de vaste planten laat ik gewoon hun gang gaan. Ze laten de seizoenen en plantendiversiteit zien, dat vind ik het belangrijkst in een tuin."

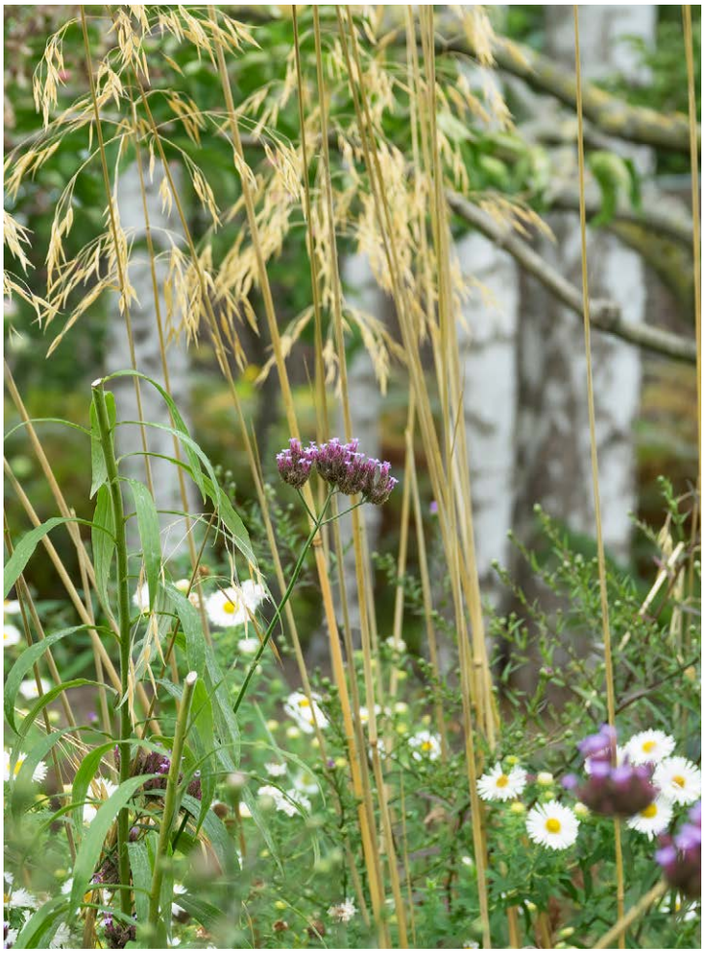

Tuinieren met geduld

Kazumi beseft dat zijn manier van tuinieren niet-alledaags is. De reacties zijn dan ook niet altijd lovend. "Ik krijg regelmatig kritiek op de vele onkruiden in de tuin. Maar er zijn ook genoeg mensen die het prachtig vinden. Mijn eerste doel was om de kritische ogen van de museumdirecteur mee te krijgen en dat is blijkbaar gelukt, anders zou ik hier niet al twintig jaar rondlopen. Maar ik krijg ook steeds meer verzoeken om eenzelfde soort tuin bij mensen thuis aan te leggen. Zo simpel werkt dat echter niet: ik maak geen kant-en-klaar tuinplan

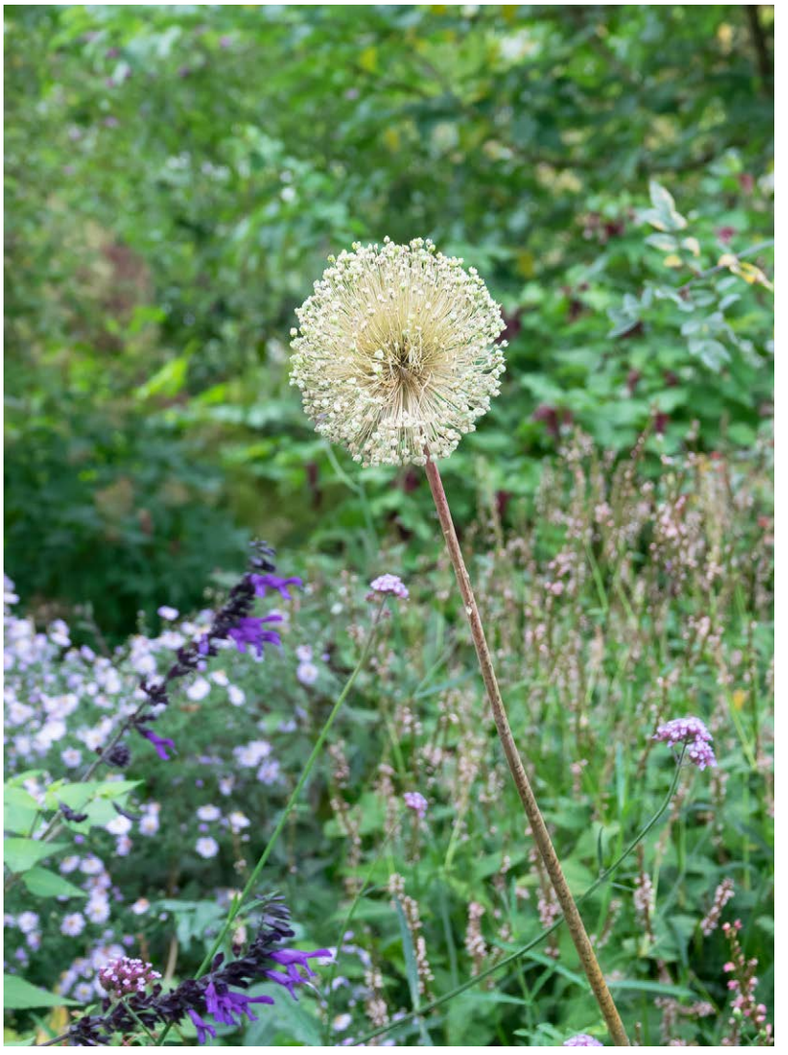

zoals mensen gewend zijn, maar ik ga met planten aan de slag."
Kazumi weet precies wat het verschil is tussen de Japanse manier van werken en de Nederlandse. "Jullie maken eerst een ontwerp met de paden en de terrassen erin en de planten komen als laatst. Japanners zoomen liever eerst in op de planten. Als ik in een tuin aan de slag ga, begin ik met een paar planten en koop en kweek er elk jaar wat bij. Zo laat ik de tuin onder mijn handen groeien. Pas na vijf jaar begint het totaalplaatje een beetje vorm te krijgen. Een tuinbudget gaat bij mij helemaal op aan planten. Is er dan nog geld over? Dan zou een sproeisysteem misschien handig zijn."
Kazumi deed de Tuinbouwvakschool in Vught om vervolgens tien jaar lang bij een hoveniersbedrijf in dienst te zijn. In die tijd heeft hij heel wat perkjes geschoffeld en gazonnetjes strak gemaaid. "Toen deed ik dat soort tuinen nog, maar inmiddels heb ik mijn eigen pad gekozen. Ik haal mijn inspiratie uit de Japanse natuur. Strak geknipte hagen en gazons bestaan niet in mijn tuinen."
Waarom de tuin weinig wegheeft van de Japanse tuin zoals wij die kennen, met stenen, grind en water, weet hij wel te vertellen. "Het type tuin wat jij omschrijft is geïnspireerd op de Japanse zentuin. Dit is slechts een onderdeel van de Japanse cultuur. Het met de natuur mee tuinieren is iets wat elke Japanner doet. Bij Nederlanders denken wij ook in stereotypen van tulpen, klompen en windmolens; die zie je in het dagelijks leven ook niet vaak terug."

Op zoek naar balans

Kazumi verzamelt de afgevallen bladeren en verspreidt ze daarna tussen de planten. Dat sommige mensen de bladeren bij elkaar harken, afvoeren en vervolgens mest gaan strooien, vindt de hovenier volstrekt onlogisch. "Een laag bladeren tussen de planten staat mooi en is goed voor planten en dieren."
De ogenschijnlijk wilde tuin lijkt gemakkelijk in onderhoud te zijn, maar niets is minder waar volgens de vriendelijke man. "Een tuin zoals deze is nooit af. Een onkruidsoort als zegge bijvoorbeeld vind ik heel mooi, maar is ook dominerend, waardoor het vak ieder jaar verder uitbreidt. Aan de andere kant moet een tuin ook aangenaam slordig zijn. Zo is de konijnenfamilie die al twintig jaar in deze tuin woonde sinds kort verdwenen, waardoor sommige combinaties niet spontaan genoeg meer zijn. De schoonheid zit in het juiste balans."

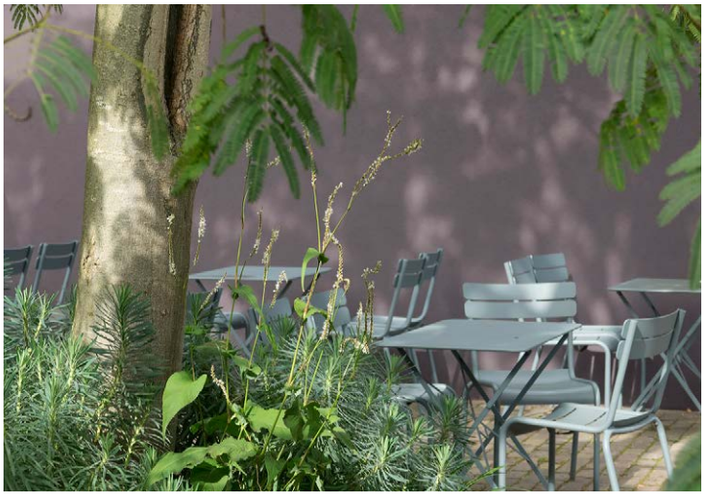

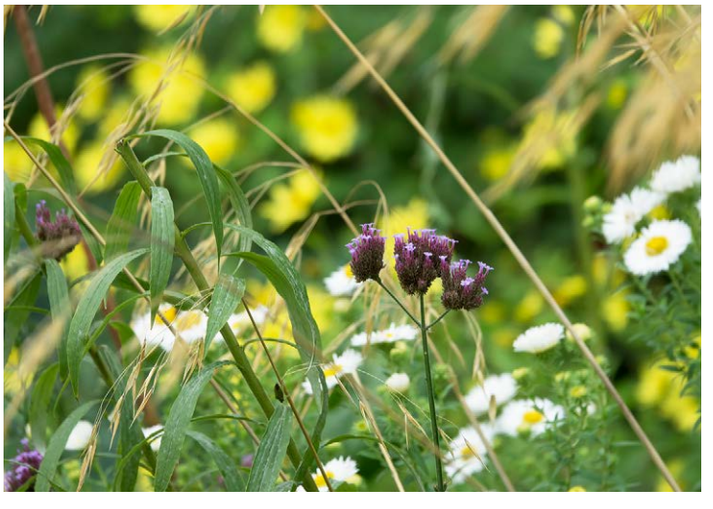

Tuinieren met Kazumi Makino

Met Kazumi aan de slag in je eigen tuin? Daar heb je niet alleen geduld voor nodig, maar ook Kazumi's toezegging. "Om te zien of ik ergens aan de slag kan, kom ik eerst bij mensen thuis kijken of de opdracht bij me past. Dat bepaal ik op basis van de grootte van de tuin, de omgeving en het gevoel dat ik bij de mensen heb. Duidelijk moet in elk geval zijn dan ik geen kant-en-klaar plan aanlever en dat de tuin niet snel 'klaar' is. Daar staat tegenover dat je wel zeker vijf jaar geniet van een tuin die in ontwikkeling is én spannend blijft."

Makino Tuinverzorging, Helvoirt,
www.makinotuinverzorging.nl